Савчук Аліна Ігорівна,
аспірант кафедри теорії, історії та філософії права
навчально-наукового інституту права та психології
Національна академія внутрішніх справ
Науковий керівник:
Пендюра Максим Миколайович,
завідувач кафедри теорії, історії та філософії права
навчально-наукового інституту права та психології
Національна академія внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

ОБОРОННА ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ЧЕРЕЗ СИНЕРГІЮ ПРАВА, ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЇ

В умовах сучасних геополітичних викликів та повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України оборонна функція держави набуває визначального значення у забезпеченні державного суверенітету, територіальної цілісності та національної безпеки. Європейська інтеграція України виступає не лише стратегічним напрямом зовнішньої політики, а й важливим чинником трансформації механізмів реалізації оборонної функції відповідно до європейських стандартів верховенства права, демократичного врядування та безпеки [1, с. 56]. Таким чином, європейська інтеграція створює підґрунтя для посилення синергії правових, правоохоронних та суспільно-психологічних механізмів забезпечення оборонної функції держави, що є необхідною умовою ефективної протидії сучасним безпековим викликам.

У сучасних умовах оборонна функція держави має комплексний характер та охоплює політичні, економічні, правові, інформаційні, психологічні й організаційні складові. Її реалізація потребує ефективної взаємодії між державними інституціями, правоохоронними органами, сектором безпеки та суспільством. Водночас євроінтеграційні процеси зумовлюють необхідність удосконалення механізмів державного управління, адаптації законодавства до acquis communautaire та забезпечення демократичного цивільного контролю над сектором безпеки й оборони [2, 4]. У зв'язку з цим оборонна функція держави в умовах євроінтеграції реалізується через взаємопов'язану систему правових, правоохоронних та суспільно-психологічних механізмів, ефективність яких визначає рівень національної безпеки та стійкості держави.

Одним із ключових напрямів реалізації оборонної функції держави є реформування системи державного управління відповідно до стандартів Європейського Союзу. У сучасних умовах ефективність діяльності органів державної влади, прозорість управлінських процесів, належна міжвідомча взаємодія та високий рівень професійної підготовки кадрів виступають визначальними чинниками забезпечення національної безпеки та обороноздатності держави. Особливого значення зазначені аспекти набувають в

умовах воєнного стану, коли від оперативності прийняття управлінських рішень, стійкості державних інституцій та ефективності використання ресурсів сектору безпеки і оборони безпосередньо залежить здатність держави протидіяти сучасним загрозам. У зв'язку з цим реформування системи державного управління слід розглядати не лише як складову євроінтеграційних процесів, а й як важливий інструмент зміцнення оборонного потенціалу держави та підвищення ефективності діяльності суб'єктів оборонної діяльності держави [3].

У контексті євроінтеграції важливим елементом оборонної функції держави є адаптація національного законодавства до норм Європейського Союзу. Цей процес передбачає приведення української правової системи у відповідність до європейських стандартів у сферах безпеки, оборони, боротьби з корупцією, кібербезпеки та захисту прав людини [4, с. 234–237]. Водночас ефективність реалізації оборонної функції залежить не лише від нормативного забезпечення, а й від практичної імплементації законодавчих змін, формування дієвих інституцій та належного рівня правової культури суспільства [4, с. 236].

Важливу роль у забезпеченні оборонної функції держави відіграє правоохоронна діяльність. У сучасних умовах правоохоронні органи здійснюють не лише функції охорони правопорядку, а й забезпечують протидію диверсійній діяльності, терористичним загрозам, інформаційним атакам та проявам колабораціонізму. Ефективність правоохоронної системи безпосередньо впливає на рівень національної безпеки та стабільність функціонування державного механізму. У цьому аспекті важливого значення набуває інтеграція українських правоохоронних інституцій до європейського безпекового простору та впровадження міжнародних стандартів правоохоронної діяльності [5].

Суттєвого значення в умовах війни та євроінтеграції набуває психологічний компонент оборонної функції держави. Стійкість суспільства до інформаційно-психологічних впливів, рівень довіри до державних інституцій, психологічна готовність населення до кризових ситуацій та здатність особового складу сектору безпеки ефективно діяти в умовах підвищеного психоемоційного навантаження є важливими складовими національної безпеки. Психологічна безпека суспільства в умовах гібридної війни стає одним із ключових чинників забезпечення обороноздатності держави.

Європейська інтеграція України безпосередньо пов'язана з формуванням сучасної системи колективної безпеки та оборони. Після 2022 року безпековий вимір європейської інтеграції набув стратегічного значення для України, оскільки співпраця з Європейським Союзом та державами-членами НАТО забезпечує зміцнення оборонного потенціалу, військово-технічну підтримку та розвиток спільних механізмів реагування на загрози [6].

Важливим напрямом реалізації оборонної функції держави є забезпечення економічної безпеки та розвиток оборонно-промислового комплексу. В умовах війни економічна стійкість держави визначає її здатність фінансувати сектор безпеки й оборони, підтримувати обороноздатність та забезпечувати належний рівень функціонування критичної інфраструктури. Науковці наголошують на необхідності формування ефективної стратегії економічної безпеки оборонної

промисловості України в умовах євроінтеграції та глобалізаційних процесів [7, с. 168–174].

Не менш важливим елементом оборонної функції держави є боротьба з корупцією, яка становить одну з ключових загроз національній безпеці. У наукових працях Т. І. Савчук підкреслюється, що подолання корупції є необхідною умовою забезпечення безпеки держави, ефективності функціонування правоохоронних органів та інтеграції України до європейського безпекового простору [8, с. 124–128]. Водночас дослідниця звертає увагу на взаємозв'язок між корупцією та поширенням терористичних загроз, що особливо актуалізується в умовах воєнного стану [9, с. 307–308].

В умовах гібридної війни особливого значення набуває інформаційна та кібернетична безпека держави. Захист інформаційного простору, протидія дезінформації, кіберзагрозам та інформаційно-психологічним операціям є важливими складовими сучасної оборонної функції держави. У процесі євроінтеграції Україна активно гармонізує систему кібербезпеки із європейськими стандартами та розвиває міжнародне співробітництво у сфері інформаційної безпеки [10].

Водночас реалізація оборонної функції держави неможлива без належного наукового, методологічного та освітнього забезпечення, оскільки саме правова наука формує теоретичні засади функціонування державного механізму в умовах сучасних безпекових викликів. Як зазначає у своїх наукових публікаціях М. М. Пендюра, в умовах глобалізаційних процесів, європейської інтеграції та збройної агресії проти України виникає необхідність глибокого переосмислення традиційних підходів до функцій держави. Особливу увагу приділяє взаємозв'язку між внутрішніми та зовнішніми функціями держави, підкреслюючи, що оборонна функція в сучасних умовах трансформується у комплексний механізм забезпечення національної стійкості, який охоплює не лише військову сферу, а й інформаційну, правову, економічну та психологічну складові [11].

У курсі інтерактивних лекцій з теорії держави і права автор акцентує увагу на тому, що функції держави відображають основні напрями її діяльності та визначають зміст державної політики в конкретний історичний період, та наголошує, що в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесів оборонна функція держави набуває пріоритетного значення, оскільки саме через неї реалізується захист державного суверенітету, територіальної цілісності та конституційного ладу України [11, с. 76–77]. Окрім цього підкреслює, що ефективна реалізація цієї функції неможлива без належного рівня правової культури, професійної підготовки кадрів сектору безпеки й оборони, а також без формування дієвої системи взаємодії між державними органами та інститутами громадянського суспільства.

У наукових публікаціях М. М. Пендюри також простежується міждисциплінарний підхід до розуміння оборонної функції держави, що поєднує правові, правоохоронні та психологічні аспекти. Дослідник підкреслює, що в умовах гібридної війни важливу роль відіграє не лише військова сила, а й

психологічна стійкість суспільства, рівень правосвідомості громадян та довіра населення до державних інституцій. Саме тому важливими складовими забезпечення національної безпеки є розвиток правової освіти, формування патріотичної свідомості, зміцнення морально-психологічної стійкості особового складу сектору безпеки та підвищення рівня правової культури суспільства [11]. Крім того, науковець акцентує увагу на тому, що європейська інтеграція України вимагає модернізації національної правової системи та адаптації державного механізму до європейських стандартів публічного управління і безпеки, розглядає оборонну функцію держави як один із ключових інструментів забезпечення стабільності держави, захисту демократичних цінностей та інтеграції України до європейського безпекового простору.

Отже, оборонна функція держави в умовах євроінтеграції має комплексний характер та охоплює широкий спектр політичних, економічних, правових і безпекових заходів. Її реалізація безпосередньо пов'язана з реформуванням державного управління, адаптацією законодавства до норм ЄС, розвитком міжнародного безпекового співробітництва, зміцненням економічної безпеки та боротьбою з корупцією. Ефективне виконання цих завдань сприятиме зміцненню обороноздатності України, інтеграції держави до європейського безпекового простору та забезпеченню стабільного демократичного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Патюк Є. С. Трансформація України до європейських та євроатлантичних стандартів у контексті російсько-української війни // *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2024. С. 56–59.

2. Пендюра М. М. Теорія держави та права : курс лекцій. Функції та механізм держави. Київ : НАВС. (дата звернення: 07.05.2026).

3. Мельниченко Б. Б. Публічне управління в умовах євроінтеграції та глобалізації: виклики та перспективи // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. 2024. Т. 11. № 2 (42). С. 96–100. DOI: 10.23939/law2024.42.096.

4. Кучинська О. Ю. Законодавча мозаїка: поняття адаптації українського права до норм Європейського Союзу // *Юридичний вісник*. 2023. № 6. С. 234–237.

5. Бірюков Р. М. Діяльність Національної поліції України в контексті європейської інтеграції // *Юридичний науковий електронний журнал.* 2025. № 3. С. 482–485. DOI: 10.32782/2524-0374/2025-3/115.

6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України» : Указ Президента України від 25.03.2021 № 121/2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text.

7. Аванесова Н. Е. Системний підхід до формування стратегії забезпечення економічної безпеки оборонної промисловості України в умовах євроінтеграції // *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 57. С. 168–174.

8. Савчук Т. І. Боротьба з корупцією як необхідна умова забезпечення безпеки та розвитку України // Сталий розвиток 2030: правова, економічна,

соціальна, екологічна та політичні складові : матеріали Міжнар. міждисциплінар. конф. Будапешт, 2017. С. 124–128.

9. Савчук Т. І. Корупція як одна із причин тероризму в Україні // Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід та його актуальність для України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2016. С. 307–308.

10. Balan S., Balan L., Vorotynskyy V., Rybak I., Tarasiuk V. State information policy in the context of hybrid threats: Legal and political aspects // Social & Legal Studios. 2025. Vol. 8. No. 1. P. 165–178. DOI: 10.32518/sals1.2025.165.

11. Пендюра М. М. Теорія держави та права : курс інтерактивних лекцій. Київ : 7БЦ, 2023. 468 с. URL: https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/caf30400-38cf-49b1-9b4b-1ff0ed06499e/content

Тросюк Олександр Володимирович,
слухач інституту заочного та дистанційного навчання
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Кривицький Юрій Віталійович,
завідувач кафедри теорії, історії та філософії права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

СИСТЕМА ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ

У сучасних умовах повномасштабної збройної агресії проти України питання ефективного функціонування системи органів державної влади набуває особливого значення. Саме органи державної влади забезпечують реалізацію внутрішньої та зовнішньої політики держави, підтримання конституційного ладу, захист прав і свобод людини та громадянина, а також належне функціонування механізму держави в умовах воєнного стану. У цьому аспекті система органів державної влади виступає не лише елементом державного механізму, а й інституційною основою національної безпеки України.

Відповідно до Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову [1]. Такий підхід має важливе значення для забезпечення демократичного розвитку держави, недопущення узурпації влади та підтримання стабільності функціонування державного механізму. Водночас принцип поділу влади виконує і важливу безпекову функцію, оскільки забезпечує взаємодію та взаємний контроль між різними гілками влади в умовах сучасних викликів і загроз.

Органи державної влади виступають інституціонально відокремленими елементами механізму держави, наділеними відповідною компетенцією та владними повноваженнями. Їх діяльність спрямована на реалізацію функцій держави та забезпечення публічних інтересів [2, с. 18]. Важливо, що діяльність органів державної влади повинна здійснюватися виключно на основі Конституції